

Vertikalprovning Old Pulteney
15 oktober 2017

Old Pulteney Navigator - 46%
Old Pulteney Duncansby - 46%
Old Pulteney 12 år - 40%
Old Pulteney 17 år - 46%
Old Pulteney 21 år - 46%
Old Pulteney Ambassador single cask - 57%

Emellan moln och regn kommer som genom ett trollslag blå himmel och sol som lyser upp höstens färger just den här söndagen den 15e oktober då sällskapet får fint besök i form av Martin Tjäder, Brand Ambassador Dark Spirits hos Berntson Brands AB.

Vi skall ta oss an de anrika destilleriet Old Pulteney i eftermiddag så förtrupperna (det vill säga programkommittén) samlas i god tid, lokalen är redan möblerad i skolsittning för provningen och långbord för middagen... mycket bra, Martin kommer å vi roddar provglas och teknik som kommer att behövas.

Som brukligt är medlemmarna förväntansfulla, för dagen fullsatt (Igen) 34 friskt rödrosiga av den krispiga höstluften och säkert lite törstiga, anländer de i god tid å på ett strålande humör, även denna gång hamnar 4-5 stycken på väntelista... roligt att intresset är stort men trist att inte alla kan vara med.

Curt Högbom vår man med ordförandeklubban hälsar oss alla välkomna, drar förutsättningarna för kvällen och presenterar Martin, som nämnts i inbjudan är han utbildad sommelier med flera års krogvana och med ett förflutet i marinen... när han inte sysslar med drycker är han en engagerad hemvärnsman så den lede FI göre sig icke besvär att försöka inta Uppsala med omnejd det är jag säker på.

Vår värderade kassör Leif Edvinsson, som kämpar med att rensa ut avfallingar ur medlemsregistret (jo... tro det eller ej men det finns sådana) tar till orda från sin plats någonstans längre bak i salongen, önskan från hans sida är att alla som betalar in sin medlemsavgift skall vara noga med att även bifoga sitt namn, nu har vi två inbetalningar utan namn vilket gör Leffes arbete avsevärt mycket svårare... det är som han säger tråkigt om någon som faktiskt har betalat åker ur registret med uteblivna inbjudningar som följd.

Nog om detta, nu inriktar vi oss på kvällens "arbete" provbrickan, fem doftande glas från Pulteney Distillery beläget allra högst upp i det nordöstra hörnet av de Skottiska höglandet bara tre mil söder om John óGroats som är fastlandets nordligaste punkt samt tre grader norr om Moskva vilket inneånarna med viss stolthet brukar framhålla.

Man brukar säga att Pulteney är fastlandets nordligaste destilleri men det är inte längre helt korrekt, sedan 2013 är det Wolf Burn destilleri i grannstaden Thurso som stigit ur askan och tagit över den rollen, anläggningen är uppförd i ett industriområde i utkanten av staden och består av tre stora nybyggda byggnader, en som rymmer själva destilleriet och de två andra som lagerhus.

Ägaren, Aurora Brewing Ltd valde platsen bara 350 meter från resterna av det gamla bränneriet med samma namn grundat 1821, redan innan utrustningen beställs anställs Shane Fraser som destilleri manager, Shane är tidigare känd från Lochnagar och Oban samt de sista sju åren innan övergången som manager på Glenfarclas så det lovar gott för framtiden.

Trakten var under lång tid ett väglöst land och är fortfarande så pass isolerad att man till och med skojar om det. I samband med Nacka Mässan för ett antal år sedan deltog jag i en vertikalprovning av Old Pulteney förlagd till en Waxholmsbåt, under turen beskriver destilleriets manager Malcolm Waring på bred skotska hur långt ifrån floden, staden och hamnen Wick (alla med samma namn) ligger från civilisationen.

Om du går ut en kväll för att köpa en tidning i Wick får du säkert gå half a mile innan du ens träffar någon att fråga efter vägen till en kiosk.

När du väl fått besked om riktning får du som minst gå ytterligare half a mile innan du hittar fram, du säger

- Godkväll, jag vill köpa tidningen tack.
- Får det lov att vara dagens eller gårdagens tidning?
- Gärna dagens tidning om jag får be...
- I så fall går det bra att komma tillbaka imorgon vid samma tid...

Det finns inte mycket att inhämta om orten idag annat än att här finns 6880 innevånare, en siffra från 2006... staden delas av viken och flodmynningen i två delar, norr och söder, bebyggelsen är företrädesvis i mörkgrå skiffer och vit puts, i de centralare delarna 2 och 3 våningshus medan områdena runtom utgörs till större del av villor och radhus, påfallande ofta ligger husen alldeles intill vägen med en bakgård.

Destilleriet gömmer sig bakom grindar i den södra delen omgiven av en tomt med vildvuxet gräs mitt ibland småhusen i Pulteney Town på Huddart Street, vägen löper i nord östlig riktning ned till hamnen med sina fyra piper och tre hamnbasänger, praktiskt för transporter förr... trakten utanför husens rader är vindpinad och saltstänkt, omgiven av urgamla slottsruiner och ett lapptäcke av åkrar

Den ursprungliga bosättningen är från vikingatiden vilket namnet Wick ger en antydning om då det stammar från det mer nordiska vik.

När sillboomen så slår till i början av 1800 talet är det ett tacksamt tillskott i en annars fattig del av landet, befolkningen växer explosionsartat och Wick blir en av världens mest livliga och trafikerade hamnar, över tiotusen man arbetar i sillindustrin, hamnen byggs ut för att hysa tusen fartyg och staden växer.

Det är den skotske arkitekten och ingenjören Thomas Telford som får uppdraget av British Fisheries Society och dess ordförande Sir William Johnstone Pulteney att färdigställa hamnen och bostadskvarteren Pulteney town samt att ordna med ett Destilleri för verksamheten.

Historien om Telford är som en saga av Dickens eller H C Andersen fast verklig, han föds den 9 augusti 1757 som ende son till John och Janet Telford.

Fadern är en enkel fårherde och familjen bor i en mycket enkel stuga i Eskadale i Dumfries, inte långt från staden Langholm. När Thomas endast är några månader gammal går fadern bort och hans änka blir ensam om ansvaret för sonen. Så när Thomas väl har åldern inne kunde han bidra till försörjningen genom att vakta får på somrarna och ta hand om kor på vintrarna, samtidigt som han lär sig läsa, skriva och räkna i församlingsskolan.

Trots fattigdom och hårt arbete har han en lättsam natur och blir känd som "Laughin Tam" (Skrattande Tom), hans sociala talang ger honom många vänner även i finare familjer som senare i livet skall visa sig gagna karriären.

När det är dags att välja ett yrke står där inte mycket till buds, det fick bli stenhuggare, han går i lära hos en mästare i grannstaden Langholm och eftersom staden är liten så blir den gladlynte stenhuggarlärningen Thomas snart känd i trakten.

Således dröjer det inte länge för än Miss Pasley hör talas om honom och bjuder hem honom på te, hon kom från en fin

familj och bor i ett av de bättre husen i staden, ur familjens privata bibliotek låter hon Thomas låna böcker och detta kom att lägga grunden till hans kärlek till litteraturen och bidrog i hög grad till hans allt större kunskapsförstärkning.

Så småningom är han utlärd stenhuggare och beger sig till Skottlands huvudstad Edinburgh till fots och anländer i precis rätt tid, staden expanderar och dugliga hantverkare har inte svårt att få jobb.

Han kastade sig med stor iver in i sin nya tillvaro, grundlig som han är av naturen tillbringar han många lediga stunder med att göra detaljrika teckningar av de gamla byggnaderna i Edinburgh för att lära sig mer om arkitektur.

Hans noggrannhet och vilja att förstå allt från grunden, gör att han hela tiden utvecklades och vidgar sina vyer både privat och yrkesmässigt.

Efter två år i Edinburgh går färden vidare till London, denna gång till häst, ryktet om hans kunskaper, entusiasm och noggrannhet inom arkitektur och ingenjörskonst sprider sig snabbt och uppdragen avlöser varandra.

1793 får han till sin egen förvåning förfrågan om han ville ha anställning som ingenjör vid Ellesmere kanalen (numera kallad Llangollen kanalen) som skulle byggas i Wales. Han accepterar uppdraget och kom därefter alltid i fråga när det gällde kanalbyggen.

Ja... resten är som man brukar säga historia, för nästan var man än vänder sig i England, Skottland eller Wales finner man spår av denna enastående man, det är heller ingen tillfällighet att Telford den 8e augusti 1808 kommer till Sverige för att bistå Baltzar von Platen med anläggandet av Göta Kanal, för endast fem år tidigare hade Thomas projekterat Caledonian kanalen.

Telford är ansvarig för nästan 1 600 km väg, ca 1 200 broar och otaliga hus, kyrkor, hamnar och pirar.

Thomas Telford var en man som hade svårt att slå sig till ro sysslolös. Hans råd och synpunkter var eftersökta och han skrev rapporter om olika undersökningar långt upp i åldern. Han värnade mycket om ingenjörernas sammankomster och tankeutbyten inom The Institute of Civil Engineers, han var dess första ordförande och innehade den posten fram till sin död. Trots försämrad hörsel var Telford aktiv in i det sist, han dog den 2 september 1834, 77 år gammal.

Thomas Telford begravs i Westminster Abby i London. En plakett visar var han ligger och det finns nog inte någon som är värd denna hedersbetygelse mer än den unge färherden, som kom från de små omständigheterna och blev så betydelsefull för Englands, Skottlands och Wales utveckling.

Ja... det här var en grav avvikelse från ämnet men efter att ha hittat detta livsöde på nätet så kunde jag inte undanhålla er en kortversion av historien.

Destilleriet i Pultney Town grundas av James Henderson som tidigare bränt whisky i 30 år i Stemster nära Halkirk längre in åt landet men lagt ned 1822 sedan "Illicit Distillation Act" träder i kraft, hans whisky var dock efterfrågad, så licens tas ut och ett helt nytt destilleri uppförs centralt i staden 1826 och verksamheten kom att stanna i familjen i nära 100år Sillindustrin skapar visserligen rikedomar åt staden men bidrar också till ett omfattande fylleri bland befolkningen, beräkningar visar att häpnadsväckande 2230 liter om dagen konsumeras på stadens 45 pubar och på kajerna under fiskesäsong.

Den skotska 1900tals författaren, nationalisten och före detta accisuppbördsmanen Neil M. Gunn född i Grevskapet Caithness skriver i sin bok Whisky and Skotland från 1935 "på den tiden var Old Pulteney kraftiga grejer som, borde jag påpeka, konsumerades på Wicks kajer mer för effekten än för smakens skull".

Nykterhetsrörelsen i Caithness vinner under 1900 talet politiska framgångar vilket resulterar i ett alkoholförbud från den 28e maj 1922 till den 28e maj 1945.

Förutom att världen sitter fast i den stora depressionens grepp lider Pulteney distillery av att vara ett bränneri i en skenbart torrslagen stad så kranarna stängs 1930, men det finns fortfarande minst en illegal panna i staden vars tappningar serveras matgästerna på ett kafé på Bridge Street ur en utsirad tekanna i silver.

1920 köps anläggningen av blandningsfirman James Watson & Co Ltd i Dundee, tre år senare förvärfvas Pulteney av Buchanan - Dewar bara för att införlivas med Distillers Company Ltd efter ytterligare tre år. Destilleriet läggs som sagt i malpåse mellan 1930 och 1951 då ägaren till Balblair Distillery advokaten Robert "Bertie" Cumming nu som nybliven ägare åter tänder "eldarna" under pannorna, men vem kan motstå en god affär, fyra år senare lägger kanadensiska Hiram Walker - Gooderham & Worts Ltd ett bud som Mr. Cumming inte kan stå emot.

1959 företas en genomgripande upprustning vilket enligt många åsikt inverkar menligen på den gamla arkitekturen, i samband med ombyggnationen rivs mälteriet och kölnan, efter renoveringen skrivs licensen över på dotterbolaget James & George Stodart.

Ja... namn och ägarbytena fortsätter fram till 2006 då nuvarande ägaren Inver Hous Distillers (ägt av Thai Beverages plc.) tar vid.

Det är såklart Telfords tanke och penna som såg till att leda kylvatten från Loch of Hempriggs till platsen för destilleriet, idag tas både process och kylvatten härifrån medan LochYarrows som tidigare försörjt anläggningen med processvatten nu hålls som reservkälla.

Kornsorten är Optic å köps orökt från Portgordon Maltings i Buckie, efter malning i den rödmålade 90 år gamla Porteouskvarnen sker mäsning i satser om knappa 5ton i en semi-lauter i gjutjärn... den kan vara utbytt för i Malt Whisky yearbook så väl som i Ingemar Giös reseguide till 100 destillerier står det att mäsktunnan är av rostfritt stål, och jag vet ju hur noga herr Giös är med detaljerna.

Fram till 2005 jäser man med hjälp av en blandning på destillerijäst av märket Quest M och begagnad öljäst från Newtons bryggeri i Burton-Upon-Trent men idag används enbart torrjästen Mauri Pinnacle i de sex jäskaren på 24000liter, ett i rostfritt stål och de övriga i cortinstål placerade i pannhuset, jäsningsstiden är normalt 54timmar utom under helgerna då mäsken står hela 90 till 110 timmar.

Bränneriet är i dag utrustat med ett enda par högst individuella pannor, mäskpannan är på 21,707liter och värms med indirekt ånga genom rostfria värmeelement (steam pans) medan spritpannan tar 17,343liter och värms med rostfria ångrörsslingor (steam coils), båda med stora kokbollar på breda halsar som gynnar återrinningen (reflux), vid destillation fyller man dem dock bara till 75% av sin max kapacitet.

Martin berättar att när mäskpannan, för övrigt kallad "Smuggler's Kettle" på grund av sin unika form, inköpt från plåtslagerfirman Mac Taggarts i Campbeltown skall installeras inser man snart att takhöjden i pannhuset är för låg, katastrof, valet står mellan att bygga om pannhuset eller kapa halsen på pannan...

Efter som skottar är ett sparsamt släkte valde man den senare lösningen, där av den abrupt stympade halsen med sin platta topp, takhöjden har på senare tid höjts så idag ser det hela rätt märkligt ut.

Kondenseringen sker i de nu mer sällsynta spiralkondensatorerna eller "wormtubs" som det kallas, här föreligger också tveksamheter i materialfrågan, jag har för mig att Martin sa koppar vilket är bra då vissa föroreningar i spriten neutraliseras av metallen, men på flera ställen har jag även läst rostfritt stål... förvirringen är total.

Kapaciteten är 1 800 000 liter och man lagrar främst på first filled bourbon barrels och first filled sherry butts i fyra lagerhus på destilleriområdet, tre av dem är dunnage-lager och det fjärde är med lagerhyllor.

Formen på flaskorna är tänkt att efterlikna pannornas former och på tub å etikett har man en etsad bild av den sista kvarvarande sillfiskebåten "Isabella Fortuna" för att knyta an till stadens historia.

Ja.. det var en korvstoppning av fakta som heter duga, å vad finns det då i glaset?

1. Old Pulteney Navigator (no age statement) som är framtagen inför havskappseglingen "Clipper Round the World Yacht Race 2013-2014 då man sponsrade en av båtarna.

Alkohol: 46%

Systembolagets varunummer: 89825

Pris: 599 kr

2. Old Pulteney Duncansby Head (no age statement) ur serien med namn på fyrar runt Wick lanserad 2013.

Akohol: 46%

Systembolagets varunummer: Tax free sortimentet

Pris: 498 kr (1 liter)

3. Old Pulteney 12år lanserad 1997.

Alkohol: 40%

Systembolagets varunummer: 10465

Pris: 349kr

4. Old Pulteney 17år lanserad 2004

Akohol: 46%

Systembolagets varunummer: 86999

Pris: 949kr

5. Old Pulteney 21år lanserad 2005

Alkohol: 46%

Systembolagets varunummer: 85144

Pris: 1599kr

Ja...

6. Old Pulteney Ambassador single cask 715, en överraskning från Berntson Brands, ett fat handplockat på destilleriet av Allt om Whiskystipendiaterna Anneli Huczkowski och Jonas Gyllenpanzar-Stjärna (Jonas som för övrigt skulle varit här i kväll men fick lämna återbud pga sjukdom) destillerat 2002 och buteljerat 2017.

Alkohol: 57%

Systembolagets varunummer: 82451

Pris:1299kr

Med detta var provningen till ände och ett varmt tack riktar vi till Berntson Brands och Martin Tjäder för en trevlig och lärorik kväll, som kom att fortsätta med middag bestående av en kalvytterfilé med rödvinsås och hasselbackspotatis samt en crème brulée till kaffet från Alla Tiders Matlagare, som fortsätter att imponera, ett stort tack till er också.

Referat: Anders G. Svantesson

Foto & Layout: Sten Benje